Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
28 päivänä syyskuuta 2017 [1]

Yhdistetyt asiat C-397/16 ja C-435/16

Acacia Srl
vastaan
Pneusgarda Srl, konkurssissa, ja
Audi AG
(Ennakkoratkaisupyyntö – Corte d'appello di Milano (Milanon ylioikeus, Italia))
ja
Acacia Srl ja
Rolando D'Amato
vastaan
Dr. Ing. h.c. F. Porsche AG

(Ennakkoratkaisupyyntö – Bundesgerichtshof (ylin yleinen tuomioistuin, Saksa))

Ennakkoratkaisupyyntö – Asetus (EY) N:o 6/2002 – Yhteisömallit – 110 artiklan 1 kohta – Suojaa koskeva poikkeus – Hyväksytty käyttötarkoitus – Varaosa – Auton vanne – Käsite ”osa moniosaista tuotetta” – Sitä, että varaosan muoto on määritetty moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan, koskevan vaatimuksen puuttuminen – Varaosamarkkinoiden laajamittainen vapauttaminen – Vaatimus, joka koskee käyttöä moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi – Varotoimenpiteet, jotka valmistajan tai myyjän, joka ei ole mallin haltija, on toteutettava – Huolellisuusvelvoite, jonka mukaan jatkokäyttäjien on täytettävä käyttötarkoitusta koskevat edellytykset

I. Johdanto

1. Corte d'appello di Milano (Milanon ylioikeus, Italia) ja Bundesgerichtshof (ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) ovat esittäneet unionin tuomioistuimelle yhteisömallista 12.12.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 [2] 110 artiklan 1 kohdan tulkintaa koskevat ennakkoratkaisupyynnöt.

2. Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa ensimmäisessä asianosaisina ovat yhtäältä Acacia Srl ja toisaalta Pneusgarda Srl (konkurssissa) ja Audi AG ja toisessa yhtäältä Acacia ja Rolando D'Amato ja toisaalta Dr. Ing. h.c. F. Porsche AG (jäljempänä Porsche) ja jotka koskevat Acacian harjoittamaa Audin ja Porschen rekisteröimien yhteisömallien mukaisten vanteiden valmistus- ja myyntitoimintaa.

1 Alkuperäinen kieli: ranska.

2 EYVL 2002, L 3, s. 1.

3. Ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten kysymyksillä pyritään selvittämään, voiko Acacia vedota pääasioissa asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädettyyn korjauslausekkeeseen. Kyseisellä lausekkeella vahvistetaan moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi käytettävien varaosien hyväksi sovellettava poikkeus yhteisömalliin perustuvasta suojasta.

4. Ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa näihin kysymyksiin seuraavalla tavalla. Yhtäältä Acacian valmistamat auton vanteet kuuluvat korjauslausekkeen soveltamisalaan, jos niitä käytetään alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi tehtävään korjaukseen. Toisaalta Acacian kaltainen vanteiden valmistaja tai myyjä voi vedota kyseiseen lausekkeeseen, jos se noudattaa huolellisuusvelvoitetta, jonka mukaan jatkokäyttäjien on täytettävä edellä mainitut käyttötarkoitusta koskevat edellytykset.

II. Asiaa koskevat oikeussäännöt

A. Asetus N:o 6/2002

5. Asetuksen N:o 6/2002 johdanto-osan 13 perustelukappaleessa, jossa viitataan kyseiseen asetukseen ja mallien oikeudellisesta suojasta annettuun direktiiviin 98/71/EY[3] sisältyvään korjauslausekkeeseen, todetaan seuraavaa:

”[Direktiivillä 98/71] ei voida täysin lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, joka koskee suojattujen mallien käyttöä moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi silloin, kun mallia sovelletaan tai joka sisältyy sellaiseen tuotteeseen, joka on osa moniosaista tuotetta, jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen. Mainittua direktiiviä koskeneen sovittelumenettelyn yhteydessä [Euroopan] komissio sitoutui tarkastelemaan direktiivin säännösten vaikutuksia kolme vuotta sen täytäntöönpanopäivämäärän jälkeen erityisesti niiden teollisuudenalojen osalta, joihin asia eniten vaikuttaa. Kunnes [Euroopan unionin neuvosto] on komission ehdotuksen pohjalta päättänyt, miten asiassa menetellään, olisi näin ollen aiheellista olla antamatta yhteisömallin nojalla suojaa mallille, jota sovelletaan tai joka sisältyy sellaiseen tuotteeseen, joka on osa moniosaista tuotetta, jonka ulkoasusta malli on riippuvainen ja jota käytetään moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi.”

6. Kyseisen asetuksen 3 artikla sisältää seuraavat määritelmät, joiden mukaan asetuksessa tarkoitetaan

”a) ’mallilla’ tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka johtuu tuotteen ja/tai sen koristelun piirteistä, erityisesti linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta ja/tai materiaalista;

b) ’tuotteella’ kaikkia teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita mukaan luettuina muun muassa osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, pakkauksia, pakkauksen ulkoasua, graafisia symboleita ja typografisia kirjasinlajeja, ei kuitenkaan tietokoneohjelmia;

c) ’moniosaisella tuotteella’ tuotetta, joka koostuu useista osista, jotka voidaan korvata tuotteen purkamisen ja uudelleen kokoamisen mahdollistavalla tavalla.”

7. Asetuksen N:o 6/2002 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Suojan edellytykset”, säädetään seuraavaa:

”1. Malli suojataan yhteisömallilla vain, jos se on uusi ja luonteeltaan yksilöllinen.

3 Mallien oikeudellisesta suojasta 13.10.1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/71/EY (EYVL 1998, L 289, s. 28).

2. Sellaista mallia, jota sovelletaan tai joka sisältyy moniosaisen tuotteen osana olevaan tuotteeseen, pidetään uutena ja luonteeltaan yksilöllisenä vain:

a) jos osa, sen jälkeen, kun se on sisällytetty moniosaiseen tuotteeseen, pysyy näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana, ja

b) siltä osin kuin nämä osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden ja yksilöllisen luonteen vaatimukset.

3. Edellä 2 kohdan a alakohdan mukaisella 'tavanomaisella käytöllä' tarkoitetaan loppukäyttäjän toimesta tapahtuvaa käyttöä, lukuun ottamatta kunnossapito-, huolto- tai korjaustöitä."

8. Asetuksen 19 artiklan, jonka otsikko on "Yhteisömallin antamat oikeudet", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Rekisteröity yhteisömalli antaa haltijalleen yksinoikeuden käyttää mallia ja estää kolmatta osapuolta käyttämästä sitä ilman haltijan lupaa. Edellä mainittu käyttö käsittää erityisesti sellaisen tuotteen, johon kyseinen malli sisältyy tai johon sitä sovelletaan, valmistamisen, tarjoamisen, markkinoille saattamisen, maahantuonnin, maastaviennin tai käytön sekä tällaisen tuotteen varastoinnin näihin tarkoituksiin."

9. Mainitun asetuksen 21 artiklassa, jonka otsikko on "Oikeuksien sammuminen", säädetään seuraavaa:

"Yhteisömallista johtuvat oikeudet eivät koske sellaiseen tuotteeseen liittyviä toimia, johon sisältyy yhteisön mallin antaman suojan soveltamisalaan kuuluva malli tai johon sovelletaan tällaista mallia, jos mallin haltija on saattanut tuotteen yhteisössä markkinoille tai jos tämä on tapahtunut hänen suostumuksellaan."

10. Asetuksen N:o 6/2002 110 artiklassa, jonka otsikkona on "Siirtymäsäännös", säädetään seuraavaa:

"1. Kunnes tähän asetukseen komission ehdotuksesta tehtävät muutokset tulevat voimaan, yhteisömalliin perustuvaa suojaa ei ole mallilla, joka on osa moniosaista tuotetta, jota käytetään 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kyseisen moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu komission ehdotus esitetään samanaikaisesti kuin muutokset, joita komissio samasta aiheesta esittää [direktiivin 98/71] 18 artiklan mukaisesti, ja ehdotuksessa otetaan huomioon kyseiset muutokset."

B. Italian oikeus

11. Teollisoikeuskoodeksista 10.2.2005 annetun asetuksen nro 30 (Decreto legislativo, n. 30, Codice della proprietà industriale; GURI nro 52, 4.3.2005), jota on muutettu 13.8.2010 annetulla asetuksella nro 131 (Decreto legislativo, n. 131; GURI nro 192, 18.8.2010), 241 §:ssä, jonka otsikko on "Yksinoikeudet moniosaisen tuotteen osiin", säädetään seuraavaa:

"Niin kauan kuin [direktiiviä 98/71] ei muuteta komission ehdotuksesta direktiivin 18 artiklan mukaisesti, moniosaisen tuotteen osien yksinoikeuksiin ei voida vedota osien valmistamisen ja myynnin estämiseksi alkuperäisen ulkoasun palauttamiseen tarkoitetussa moniosaisen tuotteen korjaamisessa."

III. Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

A. Asia C-397/16

12. Audin alumiinivanteille on myönnetty useita yhteisömalleja.

13. Audi katsoo, että eräät Acacian valmistamat ja Pneusgardan itsenäisenä jälleenmyyjänä myymät WSP Italy -merkkiset kevytmetalliset jäljennösvannemallit loukkasivat Audin alumiinivanteille myönnettyjä yhteisömalleja. Näin ollen Audi haastoi Acacian ja Pneusgardan oikeuteen, jotta Tribunale di Milano (Milanon alioikeus, Italia) vahvistaisi loukkauksen tapahtuneen ja kieltäisi Acaciaa, joka on kyseisten tuotteiden valmistaja, ja Pneusgardaa, joka on kyseisten tuotteiden jälleenmyyjä, harjoittamasta loukkaavaa toimintaansa. Oikeudenkäynnin kuluessa Pneusgarda asetettiin konkurssiin.

14. Tribunale di Milano hyväksyi 27.11.2014 antamassaan tuomiossa nro 2271/2015 Audin vaatimuksen ja totesi Acacian liiketoiminnan, joka koostui jäljennösvanteiden maahantuonnista, maastaviennistä, valmistamisesta, kaupan pitämisestä ja mainostamisesta, loukkaavan kuutta yhteisömallia, joille Audi oli hakenut suojaa.

15. Acacia valitti tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen, jossa se väitti, että sen valmistamat vanteet kuuluvat asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyn korjauslausekkeen soveltamisalaan.

16. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että pääasiassa annettava ratkaisu riippuu asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan tulkinnasta. Se täsmentää asettuvansa sille kannalle, että riidanalaiset vanteet kuuluvat kyseisessä säännöksessä säädetyn korjauslausekkeen soveltamisalaan.

17. Näissä olosuhteissa Corte d'appello di Milano on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Ovatko a) tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja palveluiden tarjoamisen vapautta sisämarkkinoilla koskevat periaatteet, b) eurooppalaisia kilpailusääntöjä ja sisämarkkinoiden vapauttamista koskevia sääntöjä koskeva tehokkuusperiaate, c) unionin oikeuden tehokkaan vaikutuksen periaate ja unionin oikeuden yhdenmukaista soveltamista Euroopan unionissa koskeva periaate ja d) unionin johdetun oikeuden säännökset, kuten direktiivi 98/71 ja erityisesti sen 14 artikla, [Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin moottoriajoneuvoalalla 27.5.2010 annetun komission] asetuksen [(EU) N:o 461/2010 (EUVL 2010, L 129, s. 52)] 1 artikla tai [henkilöautojen ja niiden perävaunujen pyörien hyväksymisen yhdenmukaisista vaatimuksista annettu] Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission (UN-ECE) sääntö nro 124, esteenä sellaiselle asetuksen (EY) N:o 6/2002 110 artiklaan sisältyvän korjauslausekkeen tulkinnalle, jossa jäljennösvannetta, joka on ulkoasultaan täysin vastaava kuin alkuperäinen ensiasennusvanne ja joka on hyväksytty edellä mainitun Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission edellä mainitun säännön nro 124 mukaisesti, ei katsota sellaiseksi osaksi moniosaista tuotetta (henkilöauto), jota käytetään kyseisen moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, ovatko rekisteröityjä malleja koskevat teollisoikeudelliset säännökset ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetun intressipunninnan perusteella esteenä sille, että korjauslauseketta sovellettaisiin täydentäviin jäljennöstuotteisiin, jotka asiakas on saattanut valita eri tavoin, sen olettamuksen perusteella, että korjauslauseketta on tulkittava suppeasti ja että siihen voidaan vedota rajoitetusti muodoltaan sidonnaisten varaosien

osalta eli sellaisten osien osalta, joiden muoto on määritetty käytännössä muuttumattomaksi moniosaisen tuotteen ulkoasuun nähden, jolloin suljetaan pois muut osat, joita on pidettävä korvaavina ja asiakkaan mieltymysten mukaisesti vapaasti sovellettavina?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, mihin toimenpiteisiin jäljennösvanteiden valmistajan on ryhdyttävä varmistaakseen tuotteidensa, jotka on tarkoitettu moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi, liikkuvuuden lainmukaisuuden?"

B. Asia C-435/16

18. Porsche on useiden ajoneuvojen pyöriä esittävien yhteisömallien haltija.

19. Acacia, jonka johtaja Rolando D'Amato on myös pääasian vastapuoli, valmistaa vanteita eri autovalmistajien valmistamiin henkilöautoihin. Sen tuotevalikoimaan sisältyvät kevytmetallivanteet "W1050 Philadelphia", "W1051 Tornado Silver", "W1054 Saturn" ja "W1053 Helios Silver", jotka ovat Porschelle myönnettyjen yhteisömallien mukaisia. Sen valmistamiin vanteisiin kiinnitetään Acacian merkki "WSP Italy" ja merkintä "Not O.E.M".

20. Acacia tarjoaa kevytmetallivanteitaan myyntiin internetsivustollaan "www.wspitaly.com", joka on saatavilla Saksassa saksankielisenä. Tällä loppukäyttäjille suunnatulla internetsivustolla vanteita voidaan ostaa joko yksittäin tai suurempina määrinä. Merkintä on siellä myös englanniksi sekä jäljennösvaraosapyörien että osajäljennösvaraosapyörien kohdalla; pyörät ovat täysin yhteensopivia ilmoitettujen ajoneuvojen kanssa, ja ne on tarkoitettu yksinomaan kyseisten tuotteiden korjaamiseen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi. Acacian mukaan Porsche-merkkisiin ajoneuvoihin tarkoitetut kevytmetallivanteet ovat varaosavanteita, joita voidaan käyttää ainoastaan Porschen ajoneuvoissa.

21. Koska Porsche katsoi, että kevytmetallivanteet "W1050 Philadelphia", "W1051 Tornado Silver", "W1054 Saturn" ja "W1053 Helios Silver" loukkaavat sen rekisteröimiä yhteisömalleja, se nosti Landgerichtissä (alueellinen tuomioistuin, Saksa) kanteen, jolla se vaatii muun muassa, että Acaciaa kielletään valmistamasta ja pitämästä kaupan riidanalaisia vanteita.

22. Acacia ja sen johtaja ovat väittäneet, että riidanalaiset vanteet ovat varaosia, joita käytetään vahingoittuneiden Porschen ajoneuvojen korjaamiseen, niin että asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan mukaan ne eivät kuulu Porschen rekisteröimän yhteisömallin antaman suojan piiriin.

23. Landgericht katsoi, että Porschen nostama kanne oli perusteltu. Koska Acacian ja sen johtajan tekemä valitus hylättiin, ne tekivät toisen asteen tuomioistuimen luvalla Revision-valituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

24. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että Acacian ja sen johtajan tekemän valituksen ratkaisu riippuu asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan tulkinnasta. Se täsmentää tässä yhteydessä olevansa taipuvainen katsomaan, etteivät rakenneosat, joiden muotoa ei ole sidottu moniosaisen tuotteen ulkoasuun, kuten nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat vanteet, kuulu kyseisessä säännöksessä säädetyn korjauslausekkeen soveltamisalaan.

25. Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Rajoittuuko asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun suojarajoituksen soveltaminen määrämuotoisiin osiin eli sellaisiin osiin, joiden muoto on koko tuotteen ulkoasun myötä periaatteessa määritetty pysyvästi ja joiden muotoa – esimerkiksi moottoriajoneuvon vanteiden muotoa – asiakas ei siis voi vapaasti valita?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Rajoittuuko asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun suojarajoituksen soveltaminen yksinomaan samanlaisten eli myös väreiltään ja kooltaan alkuperäisiä tuotteita vastaavien tuotteiden tarjontaan?

3) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Sovelletaanko asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua suojarajoitusta kyseistä mallia lähtökohtaisesti rikkovan tuotteen tarjoajan hyväksi vain silloin, jos kyseinen tarjoaja varmistaa objektiivisesti, että sen tuote voidaan hankkia yksinomaan korjaustarkoitukseen eikä myös muihin tarkoituksiin, kuten koko tuotteen varustelun parantamiseksi tai räätälöimiseksi?

4) Mikäli kolmanteen kysymykseen vastataan myöntävästi:

Mitä toimenpiteitä kyseistä mallia lähtökohtaisesti rikkovan tuotteen tarjoajan on toteutettava varmistaakseen objektiivisesti, että sen tuote voidaan hankkia yksinomaan korjaustarkoitukseen eikä myös muihin tarkoituksiin, kuten koko tuotteen varustelun parantamiseksi tai räätälöimiseksi? Riittääkö se,

a) että tarjoaja sisällyttää myyntiesitteeseen maininnan siitä, että myynti tapahtuu yksinomaan korjaustarkoitukseen koko tuotteen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi, vai

b) onko tarjoajan asetettava toimituksen edellytykseksi, että ostaja (kauppias tai kuluttaja) ilmoittaa kirjallisesti käyttävänsä tarjottua tuotetta ainoastaan korjaustarkoitukseen?”

IV. Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

26. Ennakkoratkaisupyynnöt kirjattiin vastaanotetuiksi unionin tuomioistuimessa 18.7.2017 asiassa C-397/16 ja 4.8.2016 asiassa C-435/16.

27. Kirjallisia huomautuksia asiassa C-397/16 esittivät Acacia, Audi, Saksan, Italian ja Alankomaiden hallitukset sekä komissio.

28. Kirjallisia huomautuksia asiassa C-435/16 esittivät Acacia ja D’Amato, Audi, Saksan, Italian ja Alankomaiden hallitukset sekä komissio.

29. Nämä kaksi asiaa yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 25.4.2017 antamalla määräyksellä suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

30. 14.6.2017 pidetyssä istunnossa suulliset huomautuksensa esittivät Acacia ja D’Amato, Audi, Porsche, Saksan, Italian ja Ranskan hallitukset sekä komissio.

V. Arviointi

31. Nyt käsiteltävät asiat koskevat asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädettyä korjauslauseketta, jota sovelletaan moniosaisen tuotteen korjaamiseen käytettävien varaosien hyväksi. Kuten jäljempänä esitän, kyseinen poikkeus yhteisömalliin perustuvasta suojasta herätti paljon kiistelyä kyseisen asetuksen antamista edeltävän lainsäädäntömenettelyn kuluessa.

32. Jotta helpotettaisiin sen ymmärtämistä, mistä nyt käsiteltävässä asiassa on kyse, kuvailen aluksi kyseisen korjauslausekkeen, jonka tarkoituksena on varaosamarkkinoiden laajamittainen vapauttaminen, taustalla olevaa ajatusta (A osa).

33. Asiassa C-397/16 esitetyssä toisessa kysymyksessä ja asiassa C-435/16 esitetyssä ensimmäisessä kysymyksessä kysytään, rajoittuuko asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa vahvistetun poikkeuksen soveltamisala sellaisiin osiin, joiden muoto määräytyy moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan. Ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa näihin kysymyksiin kieltävästi, koska tämän vaatimuksen poistaminen oli välttämätöntä, jotta neuvostossa voitiin päästä poliittiseen yhteisymmärrykseen kyseisen asetuksen antamisesta (B osa).

34. Asiassa C-435/16 esitetyssä toisessa kysymyksessä kysytään, rajoittuuko asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan soveltaminen yksinomaan samanlaisiin eli myös väreiltään ja kooltaan alkuperäisiä tuotteita täysin vastaaviin osiin. Ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa tähän kysymykseen myöntävästi. Tarkastelen tässä yhteydessä myös vaatimusta, jonka mukaan kyseessä on oltava ”moniosaisen tuotteen osa”, ja vaatimusta, joka koskee käyttöä moniosaisen tuotteen korjaamiseen (C osa).

35. Asiassa C-397/16 esitetty kolmas kysymys ja asiassa C-435/16 esitetyt kolmas ja neljäs kysymys koskevat varotoimenpiteitä, jotka osien valmistajan tai myyjän, joka haluaa vedota asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohtaan, on toteutettava.

36. Ehdotan tässä yhteydessä, että unionin tuomioistuin vastaa, että voidakseen vedota tähän poikkeukseen moniosaisen tuotteen osan valmistajan tai myyjän on noudatettava huolellisuusvelvoitetta, jonka mukaan jatkokäyttäjien on täytettävä asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyt käyttötarkoitusta koskevat edellytykset. Huolellisuusvelvoite edellyttää yhtäältä, että se ilmoittaa ostajalle siitä, että kyseiseen osaan sisältyy malli, jonka haltija se ei ole, ja että osa on tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan kyseisessä säännöksessä vahvistettujen edellytysten mukaisesti, ja toisaalta, että se menettää oikeuden vedota kyseiseen poikkeukseen, jos se tiesi tai jos sillä oli riittävät perusteet tietää, ettei osaa käytetä kyseisten edellytysten mukaisesti (D osa).

37. Täsmennän, että kun vastaukseen kuuluvat osatekijät määritetään näin, asiassa C-397/16 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen voidaan vastata, että auton vanne on katsottava asetuksen N:o 6/2002[4] 110 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi ”osaksi moniosaista tuotetta” ja että siihen voidaan soveltaa kyseisessä säännöksessä säädettyä poikkeusta, jos sitä käytetään moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi.[5] Lisään, että tähän kysymykseen vastaamiseksi ei ole tarpeen tarkastella muita siinä mainittuja periaatteita ja säännöksiä, kuten Saksan hallitus ja komissio ovat perustellusti huomauttaneet.

A. Asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyn korjauslausekkeen taustalla oleva ajatus

38. Kuten komissio on tuonut esiin, asetusehdotuksessa esitetyistä perusteluista ilmenee, että korjauslausekkeen tarkoituksena oli estää se, että mallien haltijat saavat monopoliaseman moniosaisten tuotteiden osien alalla:

”Tämän säännöksen tarkoituksena on estää tiettyjen varaosien kytkösmarkkinoiden luominen.

– –

4 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 92 ja 93 kohta.

5 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 97–110 kohta.

– – Pitkäaikaisen ja mahdollisesti kalliin tuotteen (esimerkiksi auton) ostanut kuluttaja olisi, voidakseen ostaa osia erillään ajoneuvosta, ikuisesti sidottu moniosaisen tuotteen valmistajaan. Se voisi johtaa epäterveiden kilpailuedellytysten luomiseen varaosien markkinoilla, ja se voisi myös taata käytännössä moniosaisen tuotteen valmistajalle yksinoikeuden, jonka kesto ylittää sen mallin suoja-ajan. – –”. [6]

39. Jotta asetusehdotuksessa tarkasteltu tapaus olisi ymmärrettävissä hyvin, katson, että on tärkeää kuvailla yhteisömalliin perustuvan suojan vaikutuksia ajoneuvon suunnittelu- ja kaupanpitovaiheisiin sekä tilanteeseen, jossa ajoneuvon osa vaihdetaan.

40. Olettakaamme ensiksi, että autovalmistaja suunnittelee uuden auton mallin, jolla on asetuksen N:o 6/2002 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yksilöllinen luonne. Valmistaja hakee tätä varten yhteisömalliin perustuvaa suojaa autolle, joka on kyseisen asetuksen 3 artiklan c alakohdassa tarkoitettu moniosainen tuote, ja suoja myönnetään. Se saa kyseisen suojan myös useille kyseisen asetuksen 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille autoon sisällytetyille osille, kuten puskurille, korin lokasuojille, oville, ajovaloille ja vanteille.

41. Autovalmistajalle, joka on näiden yhteisömallien haltija, myönnetään kyseisen asetuksen 19 artiklan mukaisesti yksinoikeus käyttää niitä ja estää kolmatta osapuolta käyttämästä niitä ilman haltijan lupaa. Valmistajalla on toisin sanoen yksinoikeus käyttää kyseisiä malleja, minkä ansiosta se voi kieltää kolmatta osapuolta valmistamasta tai pitämästä kaupan autoa tai auton osia, joissa niitä käytetään.

42. Toiseksi asetuksen N:o 6/2002 21 artiklassa säädetty oikeuksien sammumista koskeva sääntö rajaa yksinoikeuden kuitenkin kyseisten tuotteiden ensimmäiseen markkinoille saattamiseen. [7] Kyseisen säännöksen mukaan haltijan oikeudet eivät koske sellaiseen tuotteeseen liittyviä toimia, jonka mallin haltija on saattanut markkinoille tai joka on saatettu markkinoille hänen suostumuksellaan. Niinpä jokaisen autonmyynnin yhteydessä autovalmistajan oikeudet sammuvat sekä myydyn auton osalta, tarkasteltuna moniosaisena tuotteena, että yhteisömallilla suojatun auton jokaisen osan osalta.

43. Kolmanneksi johonkin autovalmistajan myymään autoon sisällytetyistä osista, kuten puskuriin, korin lokasuojiin, oviin, ajovaloihin tai vanteisiin, voi tulla vika, ja osan voi joutua korvaamaan.

44. Asetuksen N:o 6/2002 19 ja 21 artiklan mukaan autovalmistajalla on ensimmäiseen markkinoille saattamiseen rajoittuva yksinoikeus kaikkiin varaosiin, joihin sisältyy sen rekisteröimä malli. Kyseisissä säännöksissä myönnetään siten valmistajalle oikeus vastustaa tällaisten osien valmistusta tai kaupan pitämistä ilman hänen lupaansa, mikä koskee moniosaisen tuotteen – tässä tapauksessa auton – koko käyttöaikaa.

45. Asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyllä korjauslausekkeella on tarkoitus poistaa tietyissä olosuhteissa juuri tämä monopoli, toisin sanoen haltijan yksinoikeus moniosaisen tuotteen varaosiin. Kyseisessä lausekkeessa säädetään nimittäin, että haltijan oikeudet eivät koske osia, joita käytetään moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi.

6 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisön malleista (KOM(93) 342 lopullinen, s. 24 ja 25).

7 Haltijan yksinoikeuksien sammumisen periaate on myös yksi patenttien, tekijänoikeuksien tai tavaramerkkeihin liittyvien oikeuksien nojalla annettavan suojelun perusperiaatteista. Ks. erityisesti yhdistetystä patenttituomioistuimesta tehdyn sopimuksen (EUVL 2013, C 175, s. 1) 29 artikla; tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10) 4 artiklan 2 kohta ja Euroopan unionin tavaramerkistä 14.6.2017 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1001 (EUVL 2017, L 154, s. 1) 15 artikla.

46. Täsmennän jo nyt, että korjauslausekkeella nykyisessä muodossaan varaosamarkkinat mielestäni *vapautetaan laajamittaisesti*, toisin kuin komission alun perin ehdottamalla versiolla, jolla kyseiset markkinat *vapautettiin rajoitetusti*.[8] Alkuperäisessä muodossaan korjauslausekkeen soveltamisala rajoittui nimittäin sellaisiin osiin, joiden muoto määräytyi moniosaisen tuotteen, kuten ajovalojen, ulkoasun mukaan. Näin ollen haltijoilla säilyi edelleen yksinoikeus niihin osiin, joiden muoto – esimerkiksi vanteiden muoto – ei määräytynyt moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan.

47. Tämä edellytys oli kuitenkin poistettava, jotta neuvosto saattoi antaa asetuksen N:o 6/2002, kuten esitän seuraavassa osassa. Korjauslausekkeen lopullinen versio koskee siten *kaikkia* varaosia ilman muotorajoitusta.

B. Sitä, että varaosan muoto määräytyy moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan, koskevan vaatimuksen puuttuminen (toinen kysymys asiassa C-397/16 ja ensimmäinen kysymys asiassa C-435/16)

48. Audi, Porsche ja Saksan hallitus ovat väittäneet, että asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädettyä korjauslauseketta on tulkittava siten, että sitä sovelletaan ainoastaan sellaisen moniosaisen tuotteen osiin, ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen”, toisin sanoen osiin, joiden muoto määräytyy moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan.

49. Nämä väitteet ovat Audin ja Porschen kaltaisten vannemallien haltijoiden etujen mukaisia seuraavasta syystä: kuten viimeksi mainitut ovat yksityiskohtaisesti esittäneet, vanteiden muoto ei ole riippuvainen ajoneuvon ulkoasusta. Toisin sanoen jokaiseen ajoneuvoon voidaan käyttää monia vannemalleja. Tämän tulkinnan mukaan vanteet jäisivät näin ollen asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle, minkä ansiosta Audilla ja Porschella säilyisi yksinoikeus varaosavanteisiin, joihin niiden rekisteröimät mallit sisältyvät.

50. Täsmennän, että Porsche on viitannut useisiin kansallisten tuomioistuinten ratkaisuihin, joissa tämä tulkinta vahvistetaan,[9] kun taas Acacia on maininnut muita kansallisten tuomioistuinten ratkaisuja, joilla se kumotaan.[10] Huomautan myös, että ennakkoratkaisua pyytäneillä tuomioistuimilla on nyt käsiteltävissä asioissa tältä osin eriävät käsitykset.[11]

51. Mielestäni Audin ja Porschen esittämät väitteet on hylättävä seuraavista syistä:

52. Yhtäältä vaatimus, jonka mukaan osan on oltava osa moniosaista tuotetta, jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen, ei sisälly asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan sanamuotoon. Tämä puuttuminen itsessään puoltaa Audin, Porschen ja Saksan hallituksen omaksuman lähestymistavan hylkäämistä.

8 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 71–78 kohta.

9 Porschen mukaan auton vanteet on jätetty seuraavissa ratkaisuissa korjauslausekkeen soveltamisalan ulkopuolelle: Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfin alueellinen tuomioistuin), GRUR-RR 2016, s. 228; Landgericht Hamburg (Hampurin alueellinen tuomioistuin, Saksa), GRUR-RS 2015, s. 16872; Audiencia Provincial de Alicante (Alicanten provinssin tuomioistuin, Espanja), tuomio 18.6.2010, 437/10; Højesteret (Tanskan ylin tuomioistuin), tuomio 10.3.2015, 17/2010; Tribunal de Commerce de Bruxelles (Brysselin kauppatuomioistuin, Belgia), tuomio 16.2.2015, A/12/05787; Svea hovrätt (Svean hovioikeus, Ruotsi), tuomio 29.1.2016, asia Ö 8596-17; Helsingin käräjäoikeus (Suomi), tuomio 15/149362, 19.11.2015, asia R14/5257; Tribunale di Bologna (Bolognan alioikeus, Italia), tuomio 17.12.2013, 4306/2011 ja Tribunale di Milano, tuomio 27.11.2014, 3801/2013.

10 Acacian mukaan auton vanteet on sisällytetty korjauslausekkeen soveltamisalaan seuraavissa ratkaisuissa: Tribunale di Milano, 11.6.2012, RG 24209/12; Tribunale di Milano, 11.10.2012, RG 46317/12; Tribunale di La Spezia (La Spezian alioikeus, Italia), 29.9.2010, Proc. 75/2010 mod. 18; Tribunale di La Spezia, 21.9.2010, nro 66/10/18; Tribunale di Napoli (Napolin alioikeus, Italia), 11.11.2009, RG 35034/079; Tribunale di Napoli, 11.2.2011, nro 5001/2011 ja Corte d'Appello di Napoli (Napolin ylioikeus), 25.9.2013, nro 3678/2013.

11 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 16 ja 24 kohta.

53. Toisaalta tätä lähestymistapaa ei voida hyväksyä, koska kyseisen vaatimuksen, joka sisältyi komission alkuperäiseen ehdotukseen, poistaminen oli välttämätöntä, jotta neuvostossa voitiin päästä poliittiseen yhteisymmärrykseen kyseisen asetuksen antamisesta, kuten komissio on osoittanut. Sen keskeisen tärkeyden vuoksi, joka tällä seikalla on ehdottamani tulkinnan kannalta, haluan jäljittää täsmällisesti kyseiseen säännökseen lainsäädäntömenettelyn aikana tehdyt muutokset.

54. Komissio esitti 3.12.1993 samanaikaisesti sekä asetusehdotuksen [12] että direktiiviehdotuksen, jotka koskivat malliin perustuvaa suojaa. [13] Asetusehdotuksen tarkoituksena oli luoda malleja koskeva yhteisön suojajärjestelmä. Direktiiviehdotuksen tarkoituksena oli lähentää mallien oikeudellista suojaa koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä tavaroiden vapaan liikkuvuuden esteiden vähentämiseksi.

55. Asetusehdotuksen 23 artiklaan sisältyi korjauslauseke, jonka soveltamisala rajoittui sellaisen moniosaisen tuotteen osiin, ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen”. [14] Direktiiviehdotuksen 14 artiklaan sisältyi korjauslauseke, joka oli sanamuodoltaan lähes identtinen.

56. Toimielinten välisten monivuotisten keskustelujen jälkeen esitettiin 13.10.1998 direktiiviehdotus, josta sittemmin tuli mallien oikeudellisesta suojasta annettu direktiivi 98/71.

57. Kyseisen direktiivin 14 artiklan lopullinen versio poikkeaa olennaisilta osin komission alkuperäisestä ehdotuksesta. [15] Kyseinen artikla koskee vastedes kaikkia ”moniosaisen tuotteen korjaamiseen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi” käytettäviä osia ilman, että osan on oltava osa sellaista moniosaista tuotetta, ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen”, kuten komission alkuperäisessä ehdotuksessa esitettiin.

58. Komissio esitti direktiivin 98/71 hyväksymisen jälkeen 21.6.1999 muutetun asetusehdotuksen, jonka 23 artikla oli poistettu, mutta johon sisältyi uusi 10 a artikla. [16] Odotettaessa direktiivin yhteydessä annettavaa yhdenmukaistettua ratkaisua varaosat jätettiin kyseisessä artiklassa väliaikaisesti asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle epäämällä niiltä yhteisömalliin perustuva suoja kyseisen ajanjakson kuluessa. Direktiivin 98/71 14 artiklasta poiketen kyseisen säännöksen soveltamisala oli kuitenkin edelleen rajattu sellaisen moniosaisen tuotteen osiin, ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen”. [17]

12 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisön malleista (EYVL 1994, C 29, s. 20).

13 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi mallien oikeudellisesta suojasta (EYVL 1993, C 345, s. 14).

14 ”23 artikla – Rekisteröidyn yhteisömallin käyttö korjaustarkoituksessa
Rekisteröidystä yhteisömallista johtuviin oikeuksiin ei voida vedota sellaista kolmatta vastaan, joka vähintään kolme vuotta sellaisen tuotteen, johon malli sisältyy tai johon mallia sovelletaan, ensimmäisen markkinoillesaattamispäivän jälkeen käyttää kyseistä mallia 21 artiklan mukaisesti, edellyttäen, että
a) tuote, johon malli sisältyy tai johon mallia sovelletaan, on osa moniosaista tuotetta, *jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen*,
b) tämän käytön tarkoituksena on moniosaisen tuotteen korjaaminen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi,
c) yleisöä ei johdeta harhaan korjaamiseen käytetyn tuotteen alkuperästä.” Kursivointi tässä.

15 ”14 artikla – Siirtymäsäännös

”Siihen saakka kunnes direktiivin tarkistukset on hyväksytty komission ehdotuksesta 18 artiklan säännösten mukaisesti, jäsenvaltioiden on pidettävä voimassa nykyiset säädöksensä, jotka liittyvät osan suojatun mallin käyttöön moniosaisen tuotteen korjaamiseen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi, ja niiden on tehtävä muutoksia näihin säännöksiin vain, jos tarkoituksena on tällaisten osien markkinoiden vapauttaminen.”

16 Muutettu ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) yhteisön malleista (EYVL 2000, C 248 E, s. 3).

17 ”10 a artikla – Siirtymäsäännös
1. Siihen saakka kunnes tämän asetuksen tarkistukset on hyväksytty komission ehdotuksesta, yhteisön mallisuojaa ei ole sellaiseen tuotteeseen sovellettavalla tai sisällytettävällä mallilla, joka on osa moniosaista tuotetta, *jonka ulkonäöstä malli on riippuvainen*.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu komission ehdotus esitetään samanaikaisesti kuin muutokset, joita komissio samasta aiheesta esittää [mallien oikeudellisesta suojasta annetun] direktiivin 98/71/EY 18 artiklan mukaisesti, ja ehdotuksessa otetaan huomioon kyseiset muutokset.” Kursivointi tässä.

59. Tämä eroavuus direktiivin 98/71 ja asetusehdotuksen välillä oli yksi suurimmista esteistä tämän ehdotuksen hyväksymiselle neuvostossa, koska hyväksyminen edellytti yksimielisyyttä entisen EY 308 artiklan mukaisesti. Valtuuskuntien selvä enemmistö kannatti nimittäin direktiivin ja asetuksen yhdenmukaistamista tältä osin. [18]

60. Euroopan unionin neuvoston puheenjohtaja kehotti tässä yhteydessä 19.10.2000 pysyvien edustajien komiteaa (Coreper) ottamaan kantaa moniosaisten tuotteiden varaosia koskevan säännöksen kolmeen vaihtoehtoon, joita komissio, neuvoston puheenjohtaja ja Irlannin valtuuskunta olivat ehdottaneet. [19]

61. Säännöksen kahdessa ensimmäisessä vaihtoehdossa säilytettiin vaatimus, jonka mukaan osan on oltava osa moniosaista tuotetta, ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen”. Tätä vaatimusta ei sitä vastoin ollut Irlannin valtuuskunnan esittämän kolmannen vaihtoehdon sanamuodossa. [20]

62. Tämä kolmas vaihtoehto on ainoa, jonka mukaan direktiivi 98/71 ja asetusehdotus voitiin yhdenmukaistaa moniosaisten tuotteiden osien osalta, ja siitä päästiin yhteisymmärrykseen 25.10.2000 pidetyssä Coreperin kokouksessa. [21]

63. Valmisteluasiakirjojen mukaan vaatimuksen, jonka mukaan osan on oltava osa moniosaista tuotetta, ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen”, poistaminen oli välttämätöntä, jotta neuvosto saattoi antaa kyseisen asetuksen lähes kahdeksan vuoden kuluttua komission alkuperäisestä ehdotuksesta. Poliittisen yhteisymmärryksen saavuttaminen neuvostossa perustui siten moniosaisten tuotteiden osiin liittyvän, soveltamisalaltaan komission alun perin ehdottamaa korjauslauseketta laajemman korjauslausekkeen hyväksymiseen haltijoiden etujen vastaisesti.

64. Mielestäni Audin, Porschen ja Saksan hallituksen ehdottama tulkinta nimenomaan kyseenalaistaa tämän poliittisen yhteisymmärryksen rajaamalla asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan soveltamisen osiin, joiden muoto määräytyy moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan.

65. Nähdäkseni edellä kuvatut olosuhteet, joissa asetus N:o 6/2002 hyväksyttiin, ovat esteenä sellaiselle tulkinnalle, jonka johdosta otettaisiin tuomioistuinteitse uudelleen käyttöön edellytys, joka on poistettu lainsäädäntöprosessissa.

66. Lisään, ettei mikään Audin, Porschen ja Saksan hallituksen esittämistä seikoista voi horjuttaa näkemystäni tältä osin.

67. Ensimmäisen väitteen mukaan kyseinen tulkinta on asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdalla tavoitellun päämäärän mukainen; päämäärä on estää varaosien myyntiä koskevien monopolien olemassaolo. [22] Kyseisen väitteen mukaan mainittua riskiä ei ole, jos osan muoto – esimerkiksi auton vanteiden muoto – ei määräydy moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan. Siitä on kyseisen väitteen mukaan osoituksena voimakas kilpailu vannemarkkinoilla, koska kuluttajat voivat valita useiden valmistajien tarjoamien monien mallien välillä. Acacialla on siten pääasioissa vapaus luoda uusia vannemalleja, joihin ei sisälly Audin ja Porschen rekisteröimiä malleja, koska vanteiden muotoa ei ole määritetty auton ulkoasun mukaan.

18 Ks. puheenjohtajavaltion pysyvien edustajien komitealle (Coreper) 19.10.2000 antama selvitys nro 12420/00, joka on saatavilla internetosoitteessa http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12420-2000-INIT/fi/pdf, 6 kohta: ”Valtuuskuntien selvä enemmistö pyysi, että asetusehdotuksen 10 a artiklan ja johdanto-osan kappaleen 13 sanamuotoa lähennettäisiin kyseisen direktiivin 14 artiklan sanamuodon kanssa sen vuoksi, että komission ehdottamassa sanamuodossa varaosien sulkeminen oikeudellisen suojan ulkopuolelle menee pitemmälle kuin direktiivin 14 artiklassa tarkoitetaan.” Ks. myös puheenjohtajavaltion Coreperille 5.5.2000 antama selvitys nro 8107/00, joka on saatavilla internetosoitteessa http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8107-2000-INIT/fr/pdf, s. 2.

19 Puheenjohtajavaltion Coreperille 19.10.2000 antama selvitys nro 12420/00, 9 kohta.

20 Puheenjohtajavaltion Coreperille 19.10.2000 antama selvitys nro 12420/00, s. 9–11.

21 Puheenjohtajavaltion teollis- ja tekijänoikeuksien työryhmälle (mallit) 27.10.2000 antama ilmoitus nro 12811/00, s. 1 ja 2, saatavilla internetosoitteessa http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12811-2000-INIT/fi/pdf.

22 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 38 kohta.

68. Näiden asianosaisten esittämän toisen väitteen mukaan tämä tulkinta on sellaisen moniosaisen tuotteen, ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen”, osia koskevan asetuksen N:o 6/2002 johdanto-osan 13 perustelukappaleen sanamuodon mukainen.

69. Katson, että nämä väitteet on hylättävä kolmesta seuraavasta syystä:

70. Ensinnäkin katson, että riippumatta siitä, ovatko kyseiset väitteet perusteltuja, ne eivät voi johtaa asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan soveltamisalan rajoittamiseen siten, että otetaan tulkintateitse uudelleen käyttöön vaatimus, jonka poistaminen oli välttämätöntä poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi neuvostossa.

71. Toiseksi katson, että – toisin kuin Audi, Porsche ja Saksan hallitus väittävät – varaosien myyntimonopolien estämistä koskeva tavoite oli perusteena sille, että unionin lainsäätäjä poisti kyseisen vaatimuksen.

72. Haltijan yksinoikeus on tosin laajempi, jos osan muoto *määräytyy* moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan. Jos esimerkiksi ajovalon muoto määräytyy auton ulkoasun mukaan ja jos kyseiseen ajovaloon sisältyy suojattu malli, mikään kolmas osapuoli ei voi valmistaa tai pitää kaupan varaosa-ajovaloja ilman haltijan suostumusta. Asianosaisten kesken on riidatonta, että tällaisessa yksittäistapauksessa on sovellettava korjauslauseketta varaosamarkkinoiden vapauttamiseksi ja sallittava kolmansien käyttää kyseistä mallia.

73. Kuitenkin haltijalla on yksinoikeus, tosin rajallisempi, myös silloin, kun osan muoto – esimerkiksi auton vanteiden muoto – *ei määräydy* auton ulkoasun mukaan. Tällaisessa yksittäistapauksessa muilla valmistajilla on vapaus suunnitella varaosia, joihin suojattuja malleja ei sisälly, ilman, että haltija voi estää sitä. Kyseisellä haltijalla on kuitenkin edelleen lähtökohtaisesti oikeus vastustaa suunnittelemiensa vanteiden ulkoasua jäljittelevien vanteiden valmistusta tai kaupan pitämistä. Kyseisen ”rajallisen” yksinoikeuden kohtalosta on esitetty erilaisia arvioita lainsäädäntömenettelyn aikana ja nyt käsiteltävässä asiassa.

74. Sulkemalla korjauslausekkeen ulkopuolelle osat, joiden muotoa ei ole sidottu tuotteen ulkoasuun, kuten varaosavanteet, komission alkuperäisellä ehdotuksella säilytettiin tämä haltijan ”rajallinen” yksinoikeus Audin, Porschen ja Saksan hallituksen esittämän tulkinnan mukaisesti. Tämän ensimmäisen lähestymistavan mukaan Audilla on oikeus vastustaa vahingoittuneiden Audin vanteiden vaihtamista Acacian valmistamiin jäljennösvanteisiin. Näin ollen kyseisellä ehdotuksella varaosamarkkinat vapautettiin rajoitetusti.

75. Korjauslausekkeen lopullinen versio, joka koskee *kaikkia* moniosaisten tuotteiden osia, sitä vastoin johtaa haltijan ”rajallisen” yksinoikeuden poistamiseen Acacian, Italian ja Alankomaiden hallitusten ja komission ehdottaman tulkinnan mukaisesti. Tämän toisen lähestymistavan mukaan Audilla ei ole oikeutta vastustaa vahingoittuneiden Audin vanteiden korvaamista Acacian valmistamilla jäljennösvanteilla. Tämä lähestymistapa johtaa varaosamarkkinoiden laajamittaiseen vapauttamiseen.

76. Unionin lainsäätäjä on näin ollen – poistamalla vaatimuksen, jonka mukaan osan muodon on määräydyttävä moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan – mielestäni tehnyt valinnan varaosamarkkinoiden laajamittaisen vapauttamisen hyväksi. Kuluttajan näkökulmasta tämä vapauttaminen tarjoaa silloin, kun korjaaminen osoittautuu välttämättömäksi, mahdollisuuden hankkia kolmannen valmistama varaosavanne, joka jäljittelee alkuperäisen vahingoittuneen vanteen ulkoasua, ilman, että on tarpeen hankkia haltijan valmistamaa varaosavannetta. Valinta, jonka kuluttaja on tehnyt ajoneuvon ostaessaan, ei toisin sanoen sido häntä silloin, kun kyse on korjauksista.

77. Korostan, että tämä tulkinta saa tukea direktiivin 98/71 14 artiklasta, jota on tarkistettava yhdessä asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan kanssa viimeksi mainitun artiklan 2 kohdan mukaisesti.

78. Vaikka jäsenvaltiot nimittäin voivat kyseisen säännöksen mukaan pitää voimassa kansallisia säännöksiä, joissa säädetään korjauslausekkeesta, siinä täsmennetään, että kyseiset valtiot voivat tehdä muutoksia näihin säännöksiin vain, ”jos tarkoituksena on tällaisten osien markkinoiden vapauttaminen”. Mielestäni kyseisessä säännöksessä vahvistetaan, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena oli varaosamarkkinoiden vapauttaminen.

79. Kolmanneksi komissio on väittänyt asetuksen N:o 6/2002 johdanto-osan 13 perustelukappaleen osalta, että ilmauksen ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen” säilyttäminen johtuu puutteellisesta koordinoinnista kyseisen johdanto-osan perustelukappaleen ja korjauslauseketta koskevan säännöksen välillä.

80. Vaikka tätä kysymystä ei mielestäni voida ratkaista varmuudella neuvoston julkaisemien asiakirjojen perusteella, katson, että useat seikat puoltavat tätä näkemystä. Yhtäältä on mahdollista, että tämän ilmauksen säilyttäminen perustuu alun perin siihen, että Coreper hyväksyi Irlannin valtuuskunnan ehdotuksen, johon ei sisältynyt johdanto-osan perustelukappaleen tekstiä koskevaa tarkistusta.[23] Kompromissitekstiin, jonka neuvoston puheenjohtajavaltio ilmoitti Coreperin kokouksen jälkeen, sisältyi (puheenjohtajavaltion) toiseen vaihtoehtoon perustuva johdanto-osan 13 perustelukappaleen versio ja (Irlannin valtuuskunnan) kolmanteen vaihtoehtoon perustuva kyseisen säännöksen versio.[24] Tämä ristiriita säilyi koko neuvostossa käytyjen neuvottelujen ajan[25] 12.12.2001 toteutuneeseen lopullisen tekstin hyväksymiseen asti.

81. Toisaalta muistutan, että valtuuskuntien selvä enemmistö oli ilmaissut toivovansa yhtäältä asetusehdotuksen johdanto-osan perustelukappaleen ja korjauslausekkeen sanamuodon ja toisaalta direktiivin 98/71 14 artiklan sanamuodon yhdenmukaistamista asetusehdotuksessa.[26] Ilmaus ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen” oli poistettu kyseisen artiklan tekstistä lainsäädäntötyöskentelyn aikana.[27] Myös nämä seikat puoltavat näkemystä, jonka mukaan kyseisen ilmauksen säilyttäminen asetuksen N:o 6/2002 johdanto-osan 13 perustelukappaleen tekstissä johtuu puutteellisesta koordinoinnista kyseisen asetuksen 110 artiklan 1 kohdan kanssa, kuten komissio on esittänyt.

82. Katson joka tapauksessa, että johdanto-osan perustelukappaleen sisältö, joka ei ole juridisesti sitova, ei voi johtaa asetuksen säännöksen soveltamisalan rajoittamiseen siten, että otetaan uudelleen käyttöön edellytys, jonka poistaminen oli välttämätöntä poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi neuvostossa.

83. Edellä esitetyn perusteella katson, ettei asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan soveltamisala rajoitu sellaisen moniosaisen tuotteen osiin, ”jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen”, ja että unionin lainsäätäjä nimenomaisesti hylkäsi tämän vaatimuksen.

23 Ks. puheenjohtajavaltion Coreperille 19.10.2000 antama selvitys nro 12420/00, s. 11.

24 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 60 ja 61 kohta. Ks. puheenjohtajavaltion teollis- ja tekijänoikeuksien työryhmälle (mallit) 27.10.2000 antama ilmoitus nro 12811/00, s. 2.

25 Ks. erityisesti puheenjohtajavaltion Coreperille 9.11.2000 antama selvitys nro 13103/00, joka on saatavilla internetosoitteessa http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13103-2000-INIT/fi/pdf, s. 6 ja 9; puheenjohtajavaltion Coreperille 21.11.2000 antama selvitys nro 13641/20, saatavilla internetosoitteessa http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13641-2000-INIT/fr/pdf, s. 4 ja 6 sekä puheenjohtajavaltion neuvostolle (sisämarkkina-, kuluttaja- ja matkailuneuvosto) 24.11.2000 antama selvitys nro 13749/00, saatavilla internetosoitteessa http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13749-2000-INIT/fi/pdf, s. 7.

26 Ks. alaviite 18.

27 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 57 kohta.

C. Asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyt edellytykset (toinen kysymys asiassa C-435/16)

84. Asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee kaksi edellytystä, joista toinen koskee kysymystä siitä, onko kyseessä moniosaisen tuotteen osa, ja toinen kyseisen osan käyttöä moniosaisen tuotteen korjaamiseen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi.

1. Onko kyseessä moniosaisen tuotteen osa

85. Ensimmäinen edellytys koskee kysymystä siitä, onko kyseessä ”moniosaisen tuotteen osa”. Huomautan, ettei asetukseen N:o 6/2002 sisälly kyseisen käsitteen määritelmää.

86. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhdenmukaisesti ja että tässä tulkinnassa on otettava huomioon säännöksen asiayhteys ja kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä. [28]

87. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan kontekstista ilmenee useita määrittelyllisiä seikkoja.

88. Ensinnäkin kyseisen asetuksen 3 artiklan c alakohdan mukaan ”moniosaisella tuotteella” tarkoitetaan tuotetta, joka koostuu useista osista, jotka voidaan korvata tuotteen purkamisen ja uudelleen kokoamisen mahdollistavalla tavalla. Lisäksi kyseisen asetuksen 3 artiklan b alakohdan mukaan ”tuotteella” tarkoitetaan kaikkia teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita mukaan luettuina muun muassa osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi.

89. Toiseksi asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että osaa on voitava käyttää *moniosaisen tuotteen* korjaamiseen. Tämä täsmennys tarkoittaa, että osa on välttämätön, jotta moniosaisen tuotteen tavanomainen käyttö on mahdollista; osan vika tai puuttuminen voi toisin sanoen estää tällaisen tavanomaisen käytön. Asianosaisten kesken on riidatonta, että asia on näin, kun kyse on auton vanteista. Minusta vaikuttaa sitä vastoin siltä, että tämä edellytys sulkee pois erityisesti lastenistuimet, kattotelineet, akustiset laitteet ja muut vastaavat auton tarvikkeet, kuten Saksan hallitus on aivan oikein esittänyt.

90. Kolmanneksi asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohta voi koskea ainoastaan yhteisömallin antaman suojan piiriin kuuluvia osia. Jos tällaista suojaa ei ole, kyseisessä säännöksessä säädetty poikkeus on tarpeeton.

91. Näin ollen kyseinen säännös voi koskea ainoastaan osia, jotka täyttävät erityisesti asetuksen 4 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset. Jos kyseiset edellytykset eivät täyty, osalla ei nimittäin voi olla asetuksessa N:o 6/2002 säädettyä yhteisömalliin perustuvaa suojaa. Korjauslauseke voi siten koskea ainoastaan osia, jotka sen jälkeen, kun ne on sisällytetty moniosaiseen tuotteeseen, pysyvät näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana ja joiden näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden ja yksilöllisen luonteen vaatimukset.

92. Edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla käsitteellä ”osa moniosaista tuotetta” tarkoitetaan tuotetta, joka

28 Ks. mm. tuomio 14.12.2006, Nokia (C-316/05, EU:C:2006:789, 21 kohta), joka koski yhteisön tavaramerkistä 20.12.1993 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 (EYVL 1994, L 11, s. 1) 98 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä olevan ilmauksen ”erityiset syyt” tulkintaa.

– sisältyy sellaiseen toiseen tuotteeseen, jota luonnehditaan ”moniosaiseksi tuotteeksi”

– voidaan purkaa ja korvata toisella

– on välttämätön, jotta moniosaisen tuotteen tavanomainen käyttö on mahdollista, ja

– pysyy näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana.

93. Nähdäkseni ei ole epäilystä siitä, että auton vanne täyttää nämä edellytykset ja on näin ollen katsottava kyseisessä säännöksessä tarkoitetuksi ”osaksi moniosaista tuotetta”.

94. Porsche on kuitenkin väittänyt, ettei auton vanteita voida katsoa kyseisessä säännöksessä tarkoitetuiksi osiksi moniosaista tuotetta. Sen mukaan vanteiden ulkoasu tai esteettinen muoto on riippumaton ajoneuvon ulkoasusta, mikä tarkoittaa, että kuluttaja voi valita vapaasti vanteet, jotka hän haluaa hankkia autoonsa antaakseen sille erityisen ulkoasun.

95. Totean, että tämä väite merkitsee samaa kuin se, etteivät vanteet voi kuulua korjauslausekkeen piiriin, koska niiden muoto ei määräydy ajoneuvon ulkoasun mukaan, minkä seurauksena samassa ajoneuvossa voidaan käyttää monia vannemalleja.[29] Tässä yhteydessä on mielestäni riittävää huomauttaa, että Porsche pyytää unionin tuomioistuinta ottamaan uudelleen käyttöön vaatimuksen, jonka unionin lainsäätäjä on nimenomaisesti hylännyt, kuten olen todennut tämän ratkaisuehdotuksen 48–83 kohdassa.

96. Edellä esitetyn perusteella katson, ettei käsite ”osa moniosaista tuotetta” rajoitu osiin, joiden muoto määräytyy moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan, vaan sillä tarkoitetaan mitä tahansa tuotetta, joka sisältyy sellaiseen toiseen tuotteeseen, jota luonnehditaan ”moniosaiseksi tuotteeksi” ja joka voidaan purkaa ja korvata toisella, ja joka on välttämätön, jotta moniosaisen tuotteen tavanomainen käyttö on mahdollista ja joka pysyy näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana.

2. *Osan käyttö moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi*

97. Asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan mukaan toinen edellytys on se, että osaa on käytettävä ”19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kyseisen moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi”.

98. Kyseisen asetuksen 19 artiklan 1 kohtaan sisältyvä käytön käsite on määritelty laajaksi niin, että sillä tarkoitetaan osan kaikkea korjaustarkoituksessa tapahtuvaa käyttöä.

99. Korostan ensinnäkin, että moniosaisen tuotteen korjaamista koskeva tavoite johtaa asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan soveltamisalan huomattavaan rajoittamiseen. Tämä vaatimus sulkee nimittäin pois osan käytön huvin vuoksi tai pelkästään mukavuussyistä, kuten vanteen vaihdon esteettisistä syistä.

100. Toisin sanoen mahdollisuus poiketa yhteisömalliin perustuvasta suojasta on varattu osien sellaiseen käyttöön, jota moniosaisen tuotteen vika, toisin sanoen kyseisen tuotteen tavanomaisen käytön estävä tila, *edellyttää*. Käsittääkseni tällainen vika voi johtua joko itse osassa olevasta viasta tai kyseisen osan puuttumisesta erityisesti varkauden vuoksi.[30]

29 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 49 kohta.

30 Huomautan tässä yhteydessä, että moniosaisen tuotteen korjaamisvaatimus tarkoittaa, että osan on oltava välttämätön, jotta kyseisen tuotteen tavanomainen käyttö on mahdollista. Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 89 kohta.

101. Tässä yhteydessä sillä, että vanteita, jotka on ostettu erillään ajoneuvosta, voitaisiin käytännössä käyttää ensisijaisesti huvin vuoksi eikä tuotteen korjaamiseksi, ei sinänsä voida perustella vanteiden jättämistä kyseisen säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

102. Toiseksi asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa täsmennetään vielä, että korjaus on tehtävä moniosaisen tuotteen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi.

103. Huomautan, että tämä vaatimus koskee moniosaisen tuotteen, ei osan, ulkoasua. Näin ollen tämä vaatimus edellyttää, että viallisen vanteen vaihtaminen voi vaikuttaa moniosaisen tuotteen ulkoasuun. Osalla on toisin sanoen oltava vaikutusta moniosaisen tuotteen ulkoasuun.

104. Katson, että asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla osalla on välttämättä oltava vaikutusta moniosaisen tuotteen ulkoasuun kyseisen säännöksen ja saman asetuksen 4 artiklan 2 kohdan välisen vuorovaikutuksen vuoksi. [31] Kuten olen edellä esittänyt, ainoastaan osilla, jotka pysyvät näkyvissä moniosaisen tuotteen tavanomaisen käytön aikana, voi nimittäin olla yhteisömalliin perustuva suoja, ja näin ollen korjauslauseke voi koskea vain niitä. Osalla, joka pysyy näkyvissä – esimerkiksi auton vanteilla –, on välttämättä vaikutusta moniosaisen tuotteen ulkoasuun.

105. Jotta kuitenkin mainittua poikkeusta voitaisiin soveltaa, korjaus on lisäksi tehtävä moniosaisen tuotteen *alkuperäisen* ulkoasun palauttamiseksi. Nähdäkseni tämä vaatimus tarkoittaa, että varaosan on oltava ulkoasultaan identtinen moniosaiseen tuotteeseen alun perin sisällytetyn osan kanssa.

106. Lisäksi ulkoasun käsitettä on mielestäni tulkittava asetuksen N:o 6/2002 3 artiklan a alakohtaan sisältyvän ”mallin” määritelmän valossa niin, että se tarkoittaa erityisesti ulkomuotoa, joka johtuu tuotteen ja/tai sen koristelun piirteistä, erityisesti ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta ja/tai materiaalista.

107. Pääasioissa tämä vaatimus tarkoittaa, että korjaustarkoituksessa käytetyn vanteen ulkoasu on identtinen autoon alun perin sisällytetyn vanteen ulkoasun kanssa erityisesti tuotteen ja/tai sen koristelun piirteiden, erityisesti ääriviivojen, värien, muodon, pintarakenteen ja/tai materiaalin, osalta.

108. Täsmennän tässä yhteydessä, että kolmannelle valmistajalle kuuluvan tavaramerkin – kuten Acacian valmistamiinsa vanteisiin kiinnittämän merkin ”WSP Italy” [32] – kiinnittäminen ei voi merkitä sitä, että osan ulkoasu eroaa sen alkuperäisen osan ulkoasusta, johon Audin tai Porschen kaltaisille yhteisömallien haltijoille kuuluva tavaramerkki oli kiinnitetty. Jos näin olisi, haltijat voisivat niille tavaramerkkisuojan perusteella kuuluvien yksinoikeuksien perusteella kaventaa asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan soveltamisalan olemattomaksi. [33]

109. Audi ja Saksan hallitus ovat lisäksi ehdottaneet, että moniosaisen tuotteen alkuperäisen ulkoasun palauttamista koskevaa edellytystä tulkitaan siten, että sen on merkittävä, että osan muoto määräytyy moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan. Tässä yhteydessä on mielestäni riittävää huomauttaa uudestaan, että näin tehdessään nämä asianosaiset pyytävät unionin tuomioistuinta ottamaan uudelleen käyttöön vaatimuksen, jonka unionin lainsäätäjä on nimenomaisesti hylännyt. [34]

31 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 91 kohta.

32 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 13 ja 19 kohta.

33 Unionin tuomioistuin on katsonut jo aiemmin, että asetuksen N:o 6/2002 110 artiklassa ei sallita Acacian kaltaisen varaosien valmistajan kiinnittää autovalmistajan rekisteröimää tavaramerkkiä ilman tämän suostumusta. Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 133 kohta.

34 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 48–83 kohta.

110. Tiivistetysti voidaan todeta, että jotta asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa vahvistettua poikkeusta voitaisiin soveltaa, osaa on käytettävä ”moniosaisen tuotteen korjaamiseen” – mikä sulkee pois osan käytön huvin vuoksi tai pelkästään mukavuussyistä – ja ”sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi”, mikä tarkoittaa, että varaosan on oltava ulkoasultaan identtinen moniosaiseen tuotteeseen alun perin sisällytetyn osan kanssa.

D. Varotoimenpiteet, jotka moniosaisen tuotteen osien valmistajan tai myyjän on toteutettava asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädettyjen käyttötarkoitusta koskevien edellytysten noudattamisen osalta (kolmas kysymys asiassa C-397/16 sekä kolmas ja neljäs kysymys asiassa C-435/16)

111. Asiassa C-397/16 esitetty kolmas kysymys ja asiassa C-435/16 esitetyt kolmas ja neljäs kysymys koskevat varotoimenpiteitä, jotka varaosien valmistajan tai myyjän, joka haluaa vedota asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohtaan, on toteutettava varmistaakseen, että kyseisiä osia käytetään kyseisessä säännöksessä säädettyjen käyttötarkoitusta koskevien edellytysten mukaisesti. [35]

112. Muistettakoon, että nämä edellytykset koskevat osan käyttöä moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi. [36]

113. Totean, että asetuksen N:o 6/2002 110 artiklassa ei käsitellä nimenomaisesti varotoimenpiteitä, joita voidaan vaatia osien valmistajalta tai myyjältä näiden käyttötarkoitusta koskevien edellytysten noudattamisen osalta. Unionin tuomioistuimen asiana on näin ollen tulkita kyseistä säännöstä niiden toimenpiteiden sisällön määrittämiseksi, joita valmistajilta tai myyjiltä voidaan vaatia, kun ne haluavat vedota korjauslausekkeeseen haltijan yksinoikeuksien syrjäyttämiseksi.

114. Tältä osin minusta ei vaikuta mahdolliselta – toisin kuin Audi, Porsche ja Saksan hallitus väittävät – tulkita korjauslauseketta suppeasti, mitä perustelen seuraavasti.

115. Yhtäältä tämä lauseke ei ole sanamuodostaan huolimatta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettu siirtymäsäännös, toisin sanoen säännös, jonka soveltaminen rajoittuu lyhyelle ajalle ja jonka tarkoituksena on helpottaa siirtymistä lopulliseen järjestelmään. [37] Kyseistä lauseketta tosin sovelletaan sanamuotonsa mukaan ”kunnes tähän asetukseen komission ehdotuksesta tehtävät muutokset tulevat voimaan”. Tämä sanamuoto pätee kuitenkin myös asetuksen kaikkiin muihin säännöksiin, joita luonteensa vuoksi sovelletaan, kunnes niitä muutetaan komission ehdotuksesta.

116. Kuten komissio on korostanut, korjauslauseke, joka on ollut voimassa kyseisen asetuksen 111 artiklan 1 kohdan nojalla 6.3.2002 lähtien, on tosiasiallisesti tarkoitettu sovellettavaksi toistaiseksi.

117. Toisaalta korjauslauseke ei ole poikkeus unionin oikeuden perustavanlaatuisesta periaatteesta, mikä voisi olla myös peruste suppealle tulkinnalle, vaan säännös, jolla edistetään – haltijoiden ja kolmansien osapuolten – keskenään ristiriitaisten oikeutettujen etujen välistä tasapainoa mallisuojan yhteydessä.

35 Asetuksen N:o 6/2002 19 artiklan 1 kohtaan sisältyvän käytön käsitteen väljän määritelmän valossa sellaisen tuotteen, johon kyseinen malli sisältyy tai johon sitä sovelletaan, valmistamisella tai myynnillä sekä varastoinnilla näihin tarkoituksiin ilman haltijan lupaa loukataan viimeksi mainitun yksinoikeuksia.

36 Täsmennän tässä yhteydessä, että edellisessä osassa tarkastelluista edellytyksistä ensimmäisen, joka koskee moniosaisen tuotteen osan olemassaoloa, noudattaminen ei riipu siitä, toteuttaako valmistaja tai myyjä varotoimenpiteitä, vaan ainoastaan tämän ratkaisuehdotuksen 92 kohdassa mainituista kyseisen tuotteen objektiivisista ominaisuuksista.

37 Unionin tuomioistuin on tulkinnut tällaisia siirtymälausekkeita mm. 23.3.1983 annetussa tuomiossa Peskeloglou (77/82, EU:C:1983:92, 11 ja 12 kohta); 5.12.1996 annetussa tuomiossa Merck ja Beecham (C-267/95 ja C-268/95, EU:C:1996:468, 23 ja 24 kohta) ja 12.6.2008 annetussa tuomiossa komissio v. Portugali (C-462/05, EU:C:2008:337, 53 ja 54 kohta).

118. Kuten olen selostanut edellä,[38] korjauslausekkeen tarkoituksena on varaosamarkkinoiden laajamittainen vapauttaminen estämällä haltijaa käyttämästä yksinoikeuksiaan käytettäessä sellaisia varaosia, joissa on käytetty sen rekisteröimää mallia; tämä koskee moniosaisen tuotteen koko käyttöaikaa. Vahvistamalla poikkeuksen yhteisömalliin perustuvasta suojasta kyseinen lauseke edistää haltijoiden yksinoikeuksien ja kolmansien osapuolten oikeuksien välistä tasapainoa sallimalla viimeksi mainittujen käyttää ensin mainittujen malleja moniosaisen tuotteen korjaamiseen.

119. Näin ollen tätä lauseketta on tulkittava siten, että säilytetään unionin lainsäätäjän tarkoittaman varaosamarkkinoiden laajamittaisen vapauttamisen tehokas vaikutus.

120. Niiden varotoimenpiteiden, joita osien valmistajalta tai myyjältä voidaan vaatia, sisältö on määritettävä näiden seikkojen valossa. Tämän määrittämisen keskeisenä vaikeutena on se, että valmistajan tai myyjän toimenpide on jakeluketjussa aikaisempi kuin asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan mahdollisesti kuuluva korjaustoimi. Toisin sanoen varotoimenpiteet koskevat edellytyksiä, joilla osaa käytetään – eli (useimmiten) kolmannet osapuolet käyttävät – tulevaisuudessa.

121. Unionin tuomioistuimelle on esitetty tältä osin kolmea eri lähestymistapaa, joiden perustana ovat takuu-, vakuuttamis- ja huolellisuusvelvoite. Kannatan viimeksi mainittua lähestymistapaa, joka vaikuttaa minusta parhaalta keinolta säilyttää korjauslausekkeen tehokas vaikutus.

122. Takuuvelvoitteeseen perustuvan ensin mainitun lähestymistavan mukaan valmistajaa tai myyjää vaaditaan takaamaan, että niiden valmistamia tai myymiä varaosia käytetään ”moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi”. Mielestäni tällainen takuuvelvoite heikentää liikaa asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan tehokasta vaikutusta.

123. Yhtäältä tällainen takuuvelvoite johtaisi siihen, että valmistaja ja myyjä voivat tarjota varaosia vain, jos ne voivat olla etukäteen varmoja siitä, että osia käytetään edellä mainittujen edellytysten mukaisesti.

124. Tässä yhteydessä Audi on ehdottanut, että jäljennösvanteiden valmistajat velvoitetaan levittämään tuotteitaan ainoastaan korjaamoille ja varmistamaan, että kyseiset korjaamot käyttävät niitä yksinomaan korjaustarkoituksessa. Porsche on ehdottanut, että jäljennösvanteiden myynti valmistajien ja jälleenmyyjien välillä kielletään, koska tällaisen myynnin määrät ovat liian suuria, jotta voitaisiin varmistaa, että edellä mainittua säännöstä noudatetaan. Lisäksi totean, että ääritapauksessa olisi harkittavissa, että valmistajan sallitaan valmistaa jäljennösvanne vain, jos korjaustarve on asianmukaisesti todettu.

125. Tällaiset osien valmistajien ja myyjien kaupallista toimintaa koskevat rajoitukset rajoittaisivat kuitenkin niiden pääsyä varaosamarkkinoille asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyn vapauttamistavoitteen vastaisesti. Audin ehdotuksessa ei ensinnäkään oteta huomioon sitä mahdollisuutta, että korjauksia voidaan suorittaa korjaamojen ulkopuolella, mikä koskee erityisesti loppukäyttäjän itsensä suorittamia korjauksia. Porschen ehdotuksesta seuraisi, että jäljennösvanteet jätettäisiin pois jälleenmyyjien myyntivalikoimasta, vaikka jälleenmyyjät muodostavat merkittävän markkinointikanavan. Lopuksi on todettava, että jäljennösvanteiden valmistus silloin, kun korjaustarve on osoitettu, merkitsisi mittakaavaetujen menetystä valmistajille sekä viivästyksiä kyseisten vanteiden saatavuudessa haltijoiden kaupan pitämien alkuperäisten vanteiden hyväksi.

38 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 43–47 ja 71–78 kohta.

126. Toisaalta tällainen takuuvelvoite johtaisi siihen, että valmistaja ja myyjä ovat vastuussa kaikkien jakeluketjun loppupään toimijoiden toiminnasta loppukäyttäjään asti. Valmistaja ja myyjä voisivat siten joutua vastuuseen siitä, että loppukäyttäjä käyttää jäljennösvanteita huvin vuoksi. Acacia ja komissio ovat esittäneet tässä yhteydessä perustellusti, että olisi kohtuutonta vaatia osien valmistajaa tai myyjää ottamaan käyttöön sekä jakeluketjussa niitä edeltäviin kaupallisiin toimijoihin että loppukäyttäjiin kohdistuva toiminnan seurantajärjestelmä.

127. Totean lisäksi, että jos haltija katsoo, etteivät asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyt käyttötarkoitusta koskevat edellytykset täyty, se voi aina vedota oikeuksiinsa kyseistä käyttäjää vastaan.

128. Näistä syistä katson, ettei valmistajaa ja myyjää voida vaatia takaamaan, että niiden valmistamia tai myymiä jäljennösosia käytetään edellä mainittujen edellytysten mukaisesti.

129. Toisen unionin tuomioistuimelle esitetyn lähestymistavan mukaan osien valmistajalle tai myyjälle asetetaan velvoite hankkia ostajalta vakuutus siitä, ettei ostaja käytä osaa muihin kuin asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädettyihin tarkoituksiin.[39]

130. Tällainen lähestymistapa vaikuttaa minusta liian jäykältä, koska se estää valmistajaa tai myyjää käyttämästä muita sellaisia varotoimenpiteitä, jotka voivat osoittautua asianmukaisiksi niiden toiminnan kannalta. Lisäksi voidaan epäillä tämän lähestymistavan tehokkuutta. On nimittäin täysin mahdollista, että valmistaja tai myyjä hankkii muodollisesti kyseisen vakuutuksen tietoisena siitä, ettei ostaja käytä osaa kyseisessä säännöksessä säädettyjen edellytysten mukaisesti.

131. Italian hallituksen ja komission mainitsema kolmas lähestymistapa perustuu huolellisuusvelvoitteeseen, joka koskee jatkokäyttäjien velvollisuutta täyttää asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyt käyttötarkoitusta koskevat edellytykset. Tämä lähestymistapa vaikuttaa minusta parhaalta keinolta säilyttää unionin lainsäätäjän tarkoittaman varaosamarkkinoiden laajamittaisen vapauttamisen tehokas vaikutus. On kuitenkin täsmennettävä, mitä tällainen velvoite merkitsee käytännössä.

132. Mielestäni huolellisuusvelvoite edellyttää, että valmistajan tai myyjän on ilmoitettava ostajalle yhtäältä siitä, että kyseiseen osaan sisältyy malli, jonka haltija se ei ole, ja toisaalta siitä, että se on tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan ”moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi”.

133. Korostan tässä yhteydessä, että unionin tuomioistuin on jo aiemmin katsonut, että direktiivin 98/71 14 artiklassa ja asetuksen N:o 6/2002 110 artiklassa ei oikeuteta varaosien valmistajaa panemaan tuotteisiinsa autovalmistajan rekisteröimää tavaramerkkiä ilman viimeksi mainitun suostumusta eli tavalla, jolla poikettaisiin tavaramerkkeihin liittyvistä unionin oikeuden säännöksistä.[40] Näin ollen Acacian kaltainen kolmas valmistaja ei voi aiheuttaa sekaannusta jäljennösosiensa ja haltijan – esimerkiksi Audin tai Porschen – valmistamien alkuperäisten osien välillä kiinnittämällä tavaramerkin, joka kuuluu viimeksi mainitulle.

134. Lisäksi valmistajan tai myyjän on pystyttävä osoittamaan täyttäneensä tämän ilmoitusvelvoitteen käyttämällä kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä todistuskeinoja. Näyttö voisi olla esimerkiksi – mutta ei yksinomaan – ostajan allekirjoittama vakuutus toisessa lähestymistavassa tarkoitetussa muodossa tai myyntisopimukseen sisällytetyn lausekkeen muodossa.

39 Tämä lähestymistapa mainitaan erityisesti asiassa C-435/16 esitetyssä neljännessä kysymyksessä.

40 Määräys 6.10.2015, Ford Motor Company (C-500/14, EU:C:2015:680).

135. Tämä tiedottamisvelvoite ei ole kuitenkaan riittävä, jotta huolellisuusvelvoite voidaan katsoa täytetyksi. Huolellisen valmistajan tai myyjän on nimittäin myös pidätyttävä myymästä osaa, jos se tietää tai jos sillä on riittävät perusteet tietää, ettei osaa käytetä asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädettyjen edellytysten mukaisesti.

136. Korostan, että sekä unionin tuomioistuin [41] että unionin lainsäätäjä [42] ovat käyttäneet vastaavia edellytyksiä henkiseen omaisuuteen liittyvissä yhteyksissä.

137. Tiivistetysti katson, että voidakseen vedota korjauslausekkeeseen moniosaisen tuotteen osan valmistajan tai myyjän on noudatettava huolellisuusvelvoitetta, joka koskee jatkokäyttäjien velvollisuutta täyttää asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyt käyttötarkoitusta koskevat edellytykset. Huolellisuusvelvoite merkitsee yhtäältä, että valmistajan tai myyjän on ilmoitettava ostajalle siitä, että kyseiseen osaan sisältyy malli, jonka haltija se ei ole, ja että osa on tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan kyseisessä säännöksessä vahvistettujen edellytysten mukaisesti, ja toisaalta, että valmistaja tai myyjä menettää oikeuden vedota kyseiseen poikkeukseen, jos se tiesi tai jos sillä oli riittävät perusteet tietää, ettei osaa käytetä kyseisten edellytysten mukaisesti.

VI. Ratkaisuehdotus

138. Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Corte d'appello di Milanon ja Bundesgerichtshofin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Yhteisömallista 12.12.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei käsite ”moniosaisen tuotteen osa” rajoitu osiin, joiden muoto määräytyy moniosaisen tuotteen ulkoasun mukaan, vaan sillä tarkoitetaan mitä tahansa tuotetta, joka sisältyy sellaiseen toiseen tuotteeseen, jota luonnehditaan ”moniosaiseksi tuotteeksi” ja joka voidaan purkaa ja korvata toisella, ja joka on välttämätön, jotta moniosaisen tuotteen tavanomainen käyttö on mahdollista, ja joka pysyy näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana.

2) Jotta asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädettyä poikkeusta voitaisiin soveltaa, osaa on käytettävä ”moniosaisen tuotteen korjaamiseen” – mikä sulkee pois osan käytön huvin vuoksi tai pelkästään mukavuussyistä – ja ”sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi”, mikä tarkoittaa, että varaosan on oltava ulkoasultaan identtinen moniosaiseen tuotteeseen alun perin sisällytetyn osan kanssa.

3) Voidakseen vedota kyseiseen poikkeukseen moniosaisen tuotteen osan valmistajan tai myyjän on noudatettava huolellisuusvelvoitetta, joka koskee jatkokäyttäjien velvollisuutta täyttää asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyt käyttötarkoitusta koskevat edellytykset. Huolellisuusvelvoite merkitsee yhtäältä, että valmistajan tai myyjän on ilmoitettava ostajalle siitä, että kyseiseen osaan sisältyy malli, jonka haltija se ei ole, ja että osa on tarkoitettu käytettäväksi

41 Ks. mm. muussa yhteydessä 8.9.2016 annettu tuomio GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644). Unionin tuomioistuin on katsonut, että sitä, että internetsivustolle laitetaan sellaisiin suojattuihin teoksiin johtava hyperlinkki, jotka ovat vapaasti saatavilla toisella internetsivustolla ilman tekijänoikeuden haltijan lupaa, ei ole pidettävä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”yleisölle välittämisenä”, jos kyseiset linkit on laittanut esille voittoa tavoittelematta henkilö, *joka ei tiennyt tai jonka ei kohtuudella pitänyt tietää* siitä, että kyseiset teokset oli lainvastaisesti julkaistu. Vaikka tätä tuomiota ei voida suoraan soveltaa nyt käsiteltäviin asioihin, huomautan, että unionin tuomioistuin on turvautunut ehdottamani kaltaiseen kriteeriin.

42 Ks. teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY (EUVL 2004, L 157, s. 45) 13 artiklan 1 kohta: ”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset määräävät vahingon kärsineen osapuolen hakemuksesta loukkaajan, *joka tiesi tai jolla oli riittävät perusteet tietää* ryhtyneensä loukkaavaan tekoon, maksamaan oikeudenhaltijalle vahingonkorvauksen, joka vastaa tälle loukkauksen johdosta koitunutta tosiasiallista vahinkoa. – –” (kursivointi tässä). Ks. myös julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta 8.6.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/943 4 artiklan 4 kohta: ”Liikesalaisuuden hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista on myös pidettävä laittomana aina, kun henkilö hankinnan, käytön tai ilmaisemisen aikana *tiesi tai hänen olisi vallitsevissa olosuhteissa pitänyt tietää*, että liikesalaisuus oli saatu suoraan tai välillisesti toiselta henkilöltä, joka käytti liikesalaisuutta laittomasti tai oli ilmaissut sen laittomasti 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.” Kursivointi tässä.

yksinomaan kyseisessä säännöksessä vahvistettujen edellytysten mukaisesti, ja toisaalta, että valmistaja tai myyjä menettää oikeuden vedota kyseiseen poikkeukseen, jos se tiesi tai jos sillä oli riittävät perusteet tietää, ettei osaa käytetä kyseisten edellytysten mukaisesti.